

GRÖN TILLVÄXT I HELA LÄNET OCH EN NÄRA OCH GOD VÅRD

Budget 2025

Plan 2026 – 2027 Region Gävleborg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	3
Omvärldsfaktorer som utmanar vår region	5
Ekonomisk kris.....	5
Demografisk kris	5
Klimatkrisen	5
Gängvåldet	5
Pandemins lärdomar och KRISBEREDSKAP	6
Krig i Europa utmanar SÄKERHET OCH TRYGGHET	6
FOKUSOMRÅDEN	7
1 - Livskraft och framtidstro med en tillgänglig och nära vård i hela länet.....	7
VÅRD NÄRA DIG, FYSISKT OCH DIGITALT	9
STÄRKT PSYKIATRI OCH MISSBRUKSVÅRD	10
2 - En folkrörelse för ett hållbart och närodlat Gävleborg	11
ETT INFRASTRUKTURLYFT OCH TILLGÄNGLIGARE KOLLEKTIVTRAFIK	11
ETT HÄLSOSAMMARE LÄN MED RÖRELSE I FOKUS	12
GRÖN TILLVÄXT I HELA LÄNET.....	12
3 - Livsresor för bildning och arbete	14
LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR PERSONALPOLITIK.....	14
KOMPETENSFÖRSÖRJA ARBETSMARKNADEN	15
KULTUR, CIVILSAMHÄLLE OCH DEMOKRATI.....	15
BUDGETFÖRSLAG.....	17
Den ekonomiska situationen för landets regioner.....	17
En långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet för Region Gävleborg	18
Region Gävleborg behöver:	19
Riktlinjer för god ekonomisk hushållning	20
Skattesats.....	20
EKONOMISK PLANERING 2025 – 2027.....	21
Ekonomiska planeringsramar 2025	22
Preliminära investeringsramar 2025 – 2027	23

FÖRORD

Region Gävleborg ska ge kraft åt varje människa. Grundsynen ska vara alla människors frihet och lika värde. Verksamheten ska bedrivas så att fler människor har förmågan och möjligheten att bestämma över sina liv och skapa sin egen framtid. Så skapas förutsättningar för alla delar av vårt län att växa. Alla har rätt till en god och nära sjukvård som finns där för invånarna när de behöver den - det ska alltid vara Region Gävleborgs viktigaste fokus.

För att finansiera vården krävs en socialt-, ekonomiskt- och grön hållbar tillväxt i hela länet. Företagsamhet, självbestämmande och ständig utveckling är vägen framåt. Vårt län behöver företag som växer, miljökrav som gör skillnad, infrastruktur som binder oss samman och en vård som finns när behoven uppstår.

För att möta kriserna på riktigt krävs nu en ordnad omställningspolitik som lotsar regionen framåt. Det är av största vikt att det sker utan permanenta skador på vårdorganisation, verksamhet och vår samverkan med andra. De rekordstora underskotten behöver hanteras klokt och kommer inte gå att återställa på kort tid. Verksamheterna behöver mer än bara ett år på sig för att återställa de rekordstora underskotten. Omställningen behöver fokusera på god och nära vård, digital transformation och stärkt folkhälsa.

Den nära vården behöver i framtiden utgöra en större del av vårdsektorn. Fokus behöver ligga på att vara proaktiva och lösa fler uppgifter nära våra invånare, både digitalt och fysiskt. Omställningen ska öka tempot i den digitala transformationen där centrala delar är att minimera vårdpersonalens administrativa arbete samt låta det digitala bli förstahandsvalet i större omfattning.

Den försämrade folkhälsan behöver mötas på alla fronter. Både livsstilsförändringar och rehabilitering krävs samtidigt som Region Gävleborg behöver bli än mer proaktivt och initiera nya projekt och samverkansformer för att stärka folkhälsan i länet.

Region Gävleborgs egna utmaningar med kompetensförsörjning är lika tuff som situationen på länets arbetsmarknad i övrigt. Idag har endast Gävle ett stabilt invånarantal medan länets övriga nio kommuner minskar i antalet invånare. Regionen behöver både stärka sitt eget arbete med rekrytering och samtidigt bli tydligare och aktivare i det regionala utvecklingsarbetet för kompetensförsörjning. Utan fler människor med rätt kompetens och erfarenhet riskerar Region Gävleborg nedstängning av verksamheter och att företag flyttar från länet.

Folkviljan ska kanaliseras genom en effektiv förvaltning inom regionen. Med stor respekt för olika minoriteter och rättssäkerhet ska vi låta oss granskas av oberoende medier och våra invånare. En stor del av de politiska institutioner som är ämnade att säkerställa detta ligger inom regionstyrelsens ansvarsområde. Demokratin måste kontinuerligt utvecklas och anpassas, rustas men också försvaras. De offentliga institutionerna har till uppgift att genomföra den politik som fått stöd i allmänna val måste göra det på ett effektivt och transparent sätt samtidigt som det ges klara förutsättningar för att mäka med att göra det.

I grund och botten är såväl den svenska som regionens ekonomi stark, med en välutbildad befolkning, framåtsyftande företag, hög sysselsättningsgrad och en fungerande välfärd. Men utan ett aktivt och tillitsbaserat ledarskap riskeras mycket att förloras.

Slutligen ska vi lyfta den svenska demokratin. Den liberala demokratin är en av mänsklighetens främsta innovationer. Inget annat styrelseskick levererar samma rättvisa, frihet och nytta. Från den enskilda människans möjlighet att forma sitt eget liv, till samhällets förmåga att gemensamt fatta goda beslut är den liberala demokratin en föregångare.

OMVÄRLDSFAKTORER SOM UTMANAR VÅR REGION

EKONOMISK KRIS

Sverige och Region Gävleborg befinner sig i en allvarlig ekonomisk situation där den tidigare extremt höga inflationen fortfarande påverkar de offentliga finanserna och där näringslivet har det tuff. Sedan 90-talet har det inte varit så många konkurser som 2023. Sveriges tillväxt fortsätter vara en av de lägsta i EU. En följd av detta är en välfärdskris i kommuner och regioner med en allt djupare kris för världen, som särskilt riskerar att drabba landsbygden.

DEMOGRAFISK KRIS

Av länets tio kommuner har endast en kommun positivt befolkningsnetto, länets befolkning är minskande. Av Sveriges 21 regioner har Gävleborgs län den största befolkningsminskningen av alla -1692 människor. Länet har ett negativt flyttnetto (-862) samt födelseunderskott (-936). Det råder brist på kompetenser som människor i Gävleborg. I många verksamheter och branscher skapar detta svårigheter till exempel att fylla vakanser eller nyrekrytera för att växa. De demografiska förändringarna visar också att befolkningen blir äldre. Det betyder att en större andel av befolkningen på sikt kommer behöva vård och omsorg samtidigt som fler också lämnar arbetslivet.

KLIMATKRISEN

Klimatförändringarna påverkar regionen alltmer med frekvent extremväder och ökade skador på infrastruktur. Det påverkar både länets infrastruktur och skapar stora kostnader. Samtidigt som det påverkar på ett negativt sätt regionens förmåga att bedriva sina verksamheter och utföra sina planerade uppgifter. Trots detta styrs den svenska klimatpolitiken om och klimatomställningen är inte en fokusfråga för den sittande Tidöregeringen. Det gör det än viktigare att aktivt jobba med klimatfrågan i alla delar av regionens verksamhet.

GÄNGVÅLDET

Fortfarande pågår gängvåldets skjutningar, sprängningar med mycket unga förövare vilket är en nationell kris som påverkar förutsättningarna för våra verksamheter. Det ger en ökad belastning på det offentliga, stora resurser krävs och prioriteras till arbetet med att hantera gängkriget. Risk finns att första linjens förebyggande insatser blir lidande för att hantera dagsaktuella händelser liksom att gängkrigets våld blir ett permanent inslag i vår vardag. Detta är en kris för tryggheten på gator och torg där fler känner sig otrygga och osäkra.

PANDEMINS LÄRDOMAR OCH KRISBEREDSKAP

Pandemin är bakom oss den visade på brister och utmaningar men också vad som fungerade väl och vad vi som kunde lösa. Det finns många lärdomar att dra och utveckla. Förstärkningar av regionens krisberedskap behöver fortsätta. Utmaningar som tillgång till vaccinatörer och personal, beredskapslager för material och medicin samt tillskapandet av en beredskapsflygplats är alla viktiga delar att fortsätta analysera och arbeta vidare med. Inte minst är det en utmaning att ha tillgång på mat, medicin och materiel för sjukvård och omsorg.

KRIG I EUROPA UTMANAR SÄKERHET OCH TRYGGHET

Det är krig i Europa och på ett flertal platser i vår omvärld. Ryssland bedriver ett anfallskrig mot Ukraina, kriget är i full gång i mellanöstern mellan Israel, Palestina, Libanon och Iran. Vi verkar i en vardag där påverkansoperationer och hybridkrigföring är dagligt aktuella. Det ställer höga krav och utmanar våra verksamheter. Samtidigt kräver det av oss tuffa prioriteringar av vårt lands försvarsförmåga och stödet till Ukraina. Det aktualiserar också hur viktigt det är Region Gävleborg tar sitt säkerhets- och beredskapsarbete på högsta allvar.

FOKUSOMRÅDEN

1 - LIVSKRAFT OCH FRAMTIDSTRO MED EN TILLGÄNGLIG OCH NÄRA VÅRD I HELA LÄNET

Vården är regionens absolut viktigaste uppgift. Alla länets medborgare ska erbjudas en vård av hög kvalitet. Med hjälp av valfrihet, fast läkarkontakt, fler förebyggande insatser och mindre andel hyrpersonal skapar vi förutsättningar för en god vård.

Regionens mål ska vara en god, jämställd och jämlik hälsa hos länets invånare. Andelen primärvård behöver på sikt öka. Sjukvården behöver få ett större fokus på det proaktiva och hälsofrämjande genom en stärkt primärvård. Levnadsvanor har sen tidigare och kommer även i framtiden fortsätta ha en stor påverkan på invånarnas enskilda hälsa.

Gävleborg är ett län med stora avstånd, ändå ska vården alltid vara nära människan med behov. Regionens verksamhet behöver alltid ta hänsyn till att Gävleborg är ett landsbygdslän där människor i både glest befolkade som tätorter ska kunna känna sig trygg med att vården finns där när den behövs.

KVALITET, MÅNGFALD OCH JÄMSTÄLLD VÅRD

Sjukvården i länet står inför många utmaningar med en demografi som visar att en större andel blir äldre och lever längre. Samtidigt finns en hel del att göra i befintliga verksamheter kring kvalitet och jämställd vård för att få en mer jämlik vård i länet. I detta är vår personal den viktigaste resursen. Framtiden kommer kräva en fördjupad samverkan med kommunerna och andra vårdgivare där patientens bästa alltid ska vara i fokus. På flera områden behöver samarbetet mellan Region Gävleborg och kommunerna i länet stärkas. Invånarna i Gävleborgs län ska alltid ha rätt att välja vilka vårdgivare de vill ha - det är en grundläggande rättighet.

- Valfriheten ska prägla hela sjukvårdskedjan och gälla från dag ett.
- Mångfald och valfrihet är av stor vikt inom all vård. Det innebär att alla länsinvånare kan välja mellan både en privat och offentligt driven hälsocentral inom rimligt avstånd.
- För att detta ska fungera måste det råda konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga utförare. Det är oacceptabelt att den regiondrivna primärvården fortsätter kosta så mycket som den gjort under en lång rad år, samtidigt som regionen betalar betydligt mindre för de privata hälsocentralernas vård. Det måste undersökas om det finns aktörer

som har förmågan att på ett effektivare sätt driva någon eller några av de i nuläget regiondrivna hälsocentralerna. Den så kallade utmaningsrätten bör användas som metod.

- Fler ska få en fast läkarkontakt. Att som patient få träffa samma läkare över tid ger ett tryggare omhändertagande och en effektivare vård. 2021 hade 14% fast läkarkontakt och i september 2024 har 40% det. Vi vill att senast vid utgången av 2025 ska två av tre invånare (66%) i Gävleborg ha fått en fast läkarkontakt. För multisjuka ska andelen med fast läkarkontakt vara 100%.

- Det behövs en mer jämlik och säker vård, både kvinnor och män ska ha samma rätt till en god vård. Idag skiljer sig vården åt, därför behövs en starkare kunskapsstyrning av vården samt strukturerade genomgångar av befintlig vård ur ett jämställdhetsperspektiv.

- Den upplevda hälsan är lägre bland tjejer än bland killar, särskilt i de yngre åldersgrupperna. Samtidigt är suicidförekomsten avsevärt högre bland killar. Riktade folkhälso- och suicidförebyggande insatser behövs för att stärka dessa grupper.

- För att skapa en trygg och säker förlossningsmiljö måste i ett första steg ge förstföderskor få möjlighet att ha en fast barnmorska under hela graviditeten och eftervården.

- Klimakterievården behöver förbättras och förstärkas. För kvinnor med klimakteriebesvär ska regionen öppna en särskild klimakteriemottagning.

- För personal som utför hälsosamtal ska kompetensutveckling kring klimakteriebesvär erbjudas och bli en naturlig verksamhet för att fånga upp problemen.

- Det krävs ökad kompetens och ökade insatser för patienter som drabbats av endometrios. Hela vårdkedjan behöver rustas för att bli bättre på att upptäcka och hjälpa dem.

- HBTQIA+ personer har samma rätt till ett gott bemötande i vården som alla andra. För att säkra detta behövs fortsatta utbildningsinsatser och fortsatt certifiering av Region Gävleborgs anställda. Transpersoner ska ha rätt till stöd och vård på vetenskaplig grund, fri från fördomar.

- Bröstcancer är den vanligaste cancerformen bland kvinnor. Alla bröst är olika och varje cancer unik – precis som vi människor. För att så många som möjligt ska vilja genomföra screening för bröstcancer behöver den bli mer individanpassad.

- Ökad HPV-vaccination i Gävleborg är en viktig del i kampen mot livmoderhalscancer och kanske vår enda chans utrota en cancerform. Gratis vaccination skall erbjudas till både flickor och pojkar i unga år och vi måste fortsätta betona dess betydelse och se till att fler vaccinerar sig.

- Antalet TBE-fall i Gävleborgs län fortsätter att ligga kvar på en högre nivå än tidigare för vår region. Region Gävleborg behöver snarast införa gratis vaccination mot TBE för barn 0-18 år.

VÅRD NÄRA DIG, FYSISKT OCH DIGITALT

Gävleborg är ett län med stora avstånd, men vården måste ändå alltid vara nära människan med behov. I ett landsbygds-län kan inte sjukvård och psykiatri koncentreras till ett fåtal städer eller tätorter. Alla länets hälsocentraler och sjukhus är viktiga och ska ges goda förutsättningar, även de små på de mindre orterna. Digitaliseringen är ett verktyg för att göra vården mer tillgänglig och nära, men det måste ske på rätt sätt. Fysiska alternativ ska alltid erbjudas för den som behöver det. Mobila team är en viktig förstärkning och ett komplement till den övriga vården, framför allt för att sätta våra sköra patienter i centrum och underlätta deras vardag.

- För att äldre enklare och snabbare ska kunna ta del av regionens alla digitala tjänster krävs ett digitalt kunskapslyft. Regionen ska tillsammans med länets studieförbund (som verkar i nära samverkan med länets patient- och pensionärsföreningar) starta ett IOP – ideellt och offentliga partnerskap. Ett tydligt uppdrag för att erbjuda och arrangera fler kurser för seniorer att lära sig hantera digitala tjänster via sina mobiler, paddor eller datorer.
- Alla huvudmän för hälsocentraler ska tillåtas starta filialer inom hälsovalssystemet.
- När det är möjligt ska digitala vårdmöten erbjudas. Det skapar en ökad tillgänglighet och samtidigt kan icke nödvändiga resor undvikas. Det är bra för såväl patienten, regionen som utförare och miljön.
- Fler människor ska erbjudas möjligheten att sköta sin monitorering hemifrån. Hemmonitorering skapar en god och nära vård och förbättrar vården för både patient och personal.
- Region Gävleborg har lämnat många lokaler runt om i länet. Det behövs ett aktivt arbete för att dessa kan fyllas med egna verksamheter eller erbjudas för andra.
- Närsjukhusen i Sandviken, Söderhamn och Ljusdal behöver en tydlig framtidsvision. Allt för att kunna utvecklas och få rätt roll och funktion i regionens vårdkedjor. En tydlig utvecklingsplan för att etablera dessa sjukhus som regionala närvårdscentran där barn-, funktionsvarierade- och äldre äldres behov ska vara i centrum.
- Familjeläkarjourerna kan vara en del av närsjukhusens utveckling. Regionen bör också undersöka möjligheten att på fler platser tillsammans med kommunerna och därmed skapa lokala vårdplatser på likartat sätt som skett under lång tid i Ljusdal. Familjeläkarjourer och vårdplatser kan samnyttja läkarberedskap.
- Det ska utredas om familjeläkarjourernas öppettider och tillgänglighet kan utökas för att avlasta både hälsocentraler och akutmottagningar. Med mindre akutuppdrag ökar hälsocentralernas möjligheter att genom flexibilitet anpassa sin verksamhet till medborgarnas behov av den vård vars kvalitet är mer beroende av kontinuitet och närhet.
- Utveckla de palliativa vårdplatserna på sjukhusen tillsammans med kommunerna.

- Utöka det palliativa teamets uppdrag att innehålla utbildning och konsultation i kommunens alla verksamheter.
- Alla under 18 år med palliativ vård eller kroniska sjukdomar ska ha möjlighet att få vård och omsorg i sitt eget hem.

STÄRKT PSYKIATRI OCH MISSBRUKSVÅRD

Den psykiatriska sjukvården är en lika viktig del av regionens sjukvård som den kroppsliga. Den som mår psykiskt dåligt ska ha samma rätt till en god vård som den som brutit benet. Arbetet med framför allt barn och ungas psykiska hälsa måste stärkas. Samarbetet mellan BUP och skolhälsovården måste bli bättre. Regionens psykiatriska vård måste stärkas och bli mer tillgänglig.

Gävleborg har ett stort problem med drogmissbruk, något som ofta kan ha koppling till annan psykisk ohälsa. Missbrukare ska få både skadereducerande vård och hjälp att komma ur sitt missbruk. Den som lider av såväl missbruk som psykisk ohälsa ska få hjälp med båda problemen samtidigt.

- För att skapa ökad tillgängligheten och fler alternativ ska det införas vårdval inom barn- och ungdomspsykiatri i likhet med Region Dalarnas modell.
- De etablerade sprututbytes- / lågtröskelmottagningarna behöver utvecklas och tillgängligheten öka. Nuvarande struktur behöver förstärkas med läkare. Mottagning behöver erbjudas på fler platser och fler dagar i vecka. Uppdraget och målgruppen behöver utvecklas, breddas och förtydligas.
- Människor som befinner sig i akut psykisk kris, till exempel vid självmordsförsök eller psykos, ska inte mötas enbart av polis. Därför behöver regionen fortsätta arbeta med psykiatriambulans i både Gävle och Hudiksvall.
- Regionen ska införskaffa tillnyktringsenhetsplatser (TNE) vid Gävle, Hudiksvall och Bollnäs sjukhus.
- I regionens verksamheter behandlas idag människor med brist på ett tryggt hem eller inget hem alls. Olika kombinationer av hemlöshet, missbruk och obehandlade diagnoser gör att de far oerhört illa och deras mod eller tilltro till att våga vända sig till det offentliga är i många fall mycket lågt. Regionen behöver initiera en utredning där de personernas situation kartläggs liksom att behov och analyser av åtgärder presenteras. Utredningen behöver göras i mycket nära samverkan med kommunerna.

2 - EN FOLKRÖRELSE FÖR ETT HÅLLBART OCH NÄRODLAT GÄVLEBORG

Ett Gävleborg som ligger i klimatomställningens framkant är bra för både miljön och jobben. Med fler möjligheter till utbildning, stärkt kollektivtrafik och bättre vägar även på landsbygden, tillskapas grön tillväxt i hela länet.

Miljön och klimatet är vår tids ödesfråga. I såväl Sverige som Gävleborg har vi förutsättningar för att leda utvecklingen och bli en kraft att räkna med. Vi har en stark industri i teknikens framkant, ett välskött skogsbruk, ett grönt jordbruk och en konkurrenskraftig fossilfri energiproduktion. Denna kraft ska realiseras för att klimatomställningen ska bli verklighet.

Regionen ska vara ett föredöme och ställa höga miljö- och klimatkrav i sina investeringar, inköp och upphandlingar. Det premierar ett grönt näringsliv och skapar efterfråga på miljösmarta lösningar. Region Gävleborg behöver ha en ambition att vara en viktig del i den omställningen.

Ett hållbart resande med fungerande infrastruktur är viktigt för både klimat, hälsa och arbetsmarknad. För de som kan ska det därför vara både bekvämt och säkert att låta bilen stå till förmån för cykel eller kollektivtrafik. Samtidigt ska du som verkligen behöver bilen slippa slitna vägar som inte underhålls, liksom ha nära till laddstolpar.

Det behövs en folkrörelse för klimatet där det ska vara lätt att göra rätt.

ETT INFRASTRUKTURLYFT OCH TILLGÄNGLIGARE KOLLEKTIVTRAFIK

Infrastrukturen är det som knyter samman länet, skapar förutsättningar för resande och att människor kan ta sig till vården. Det krävs både underhåll av befintlig och investeringar i ny väg, järnväg och cykelväg. Cykeln och cykling är ett transportslag som behöver prioriteras i regionens infrastrukturplanering. Kollektivtrafiken ska finnas till för alla, även för dig som bor på landsbygden.

- Den anropsstyrda närtrafiken är ett värdefullt komplement på de sträckor där det saknas underlag för ordinarie busslinjer.

- I högre utsträckning än i dag behöver statliga pengar satsas på Gävleborgs infrastruktur. Gävleborg har Sveriges sämsta vägstandard – den regionala orättvisan kan inte fortsättningsvis tolereras. Regionen måste öka pressen på staten att ta sitt ansvar för såväl cykelväg, bilväg som järnväg.

- Det ska löna sig att åka kollektivt samtidigt som kollektivtrafiken ha en långsiktigt hållbar ekonomi. Därför ska på sikt ungefär hälften av kollektivtrafiken finansieras med biljettintäkter och den andra halvan via skattsedeln.

- Närtrafiken behöver utvecklas med turer även helg- och kvällstid samt linjer som är anpassade till resor i båda riktningarna.

- En översyn av normaltrafik och sommartrafik behöver göras för att analysera möjligheterna att anpassa sommartrafiken efter sommarens annorlunda resmönster och besöksnäring.
- Gävleborg behöver fler laddstolpar för elbilar. Regionen ska föregå med gott exempel och se till att det finns laddstolpar vid regionens lokaler.
- Hållbart resande måste premieras och var enkelt. Den som väljer att resa kollektivt eller med cykel ska ha lika goda förutsättningar som den som behöver ta bilen.

ETT HÄLSOSAMMARE LÄN MED RÖRELSE I FOKUS

Rörelse är centralt för att kroppen ska fungera rent fysiologiskt, detsamma gäller för den psykiska hälsan. Statistiken visar att det länge varit en negativ trend för rörelse och hälsa både i Sverige och i Gävleborg.

- Regionen behöver kartlägga hur det kan skapas strategiska samarbeten som ökar invånarnas vardagliga rörelse och aktivitet.
- När regeringen sänker stödet till den civila sektorn behöver regionen arbeta med att skapa fler samarbeten för mer kultur, bildning och idrott i både stad och landsbygd där parterna är både civilsamhälle, offentlig sektor samt näringslivet.
- Regionen ska fortsätta samarbeta med studieförbund och föreningar för att skapa förutsättningar och aktiviteter så att fler skapar sig en mer hälsosam livsstil.

GRÖN TILLVÄXT I HELA LÄNET

Region Gävleborg ska vara ledande i miljöfrågor och i den gröna tillväxten. En ledande kraft för att ställa om till en mer hållbar utveckling både lokalt och regionalt. Alla vinner på att tillväxt sker på miljön och naturens villkor. Regionens insatser ska fokusera på att göra det enklare och mer lönsamt att vara miljövärdande. Med försiktighetsprincipen, utgångspunkten att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan, kan vi förhindra och förebygga skador på såväl människa som natur.

- Revidera länets livsmedelsstrategi utifrån ett fokus på ökad regional produktion och självförsörjning samt de ökande negativa effekterna från klimatförändringarna.
- Maten som serveras i våra regionala verksamheter ska vara närodlat, hälsosam och fri från antibiotika. Närodlat mat är viktigt både för miljön och för vår säkerhet vid kris. Därför vill vi fortsatt jobba enligt den regionala livsmedelsstrategin för att öka matproduktionen i Gävleborg.
- Initiera en bred dialog kring utvecklingsprogram för kust- och skärgård med fokus på utveckling av industri, näringsliv, fiske, turism, bostäder och rekreativsmöjligheter.

- Ta fram en plan för att placera solceller på tak, fasader och mark på regionens befintliga och nybyggda fastigheter med inriktningen att öka andelen producerad energi i Gävleborg.
- Fortsätta stötta näringslivets behov av stöd i den gröna omställningen.
- Ta fram en plan för hur Region Gävleborgs hantering av byggmaterial, möbler och utrustning ska bli mer cirkulärt.
- Regionen behöver fortsätta arbetet att sänka de fossila utsläppen från regionens egna transporter.

3 - LIVSRESOR FÖR BILDNING OCH ARBETE

Gävleborg har hög arbetslöshet och hög andel långtidsarbetslösa. Den stora gruppen långtidsarbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden. För att länets företag ska ha möjlighet att växa och anställa fler samt att länet ska bli mer attraktiva för etableringar måste fler bli anställningsbara. Utifrån dagens situation med otaliga branscher som behöver anställa, behövs varje människa som vill jobba i Gävleborg.

- Regionen behöver en högre självförsörjningsgrad av fast personal och minska behovet av att hyra in personal. Att skapa kontinuitet i vården ger många fördelar för patienter och medarbetare att detta arbete behöver vara en central åtgärd.
- Personalen är vårdens viktigaste resurs. För att personalen ska kunna utvecklas i sina yrkesroller och vilja stanna kvar hos Region Gävleborg ska regionen erbjuda möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning under hela livsresan.
- Det är en oroväckande utveckling när de samlade resurserna för utbildning skärs ned. Bildningsidealet överges när studieförbundens resurser nedmonteras av staten och regionen. I stället skulle den enorma kompetensbristen behöva mötas på bred front. Folkbildningen, studieförbunden och folkhögskolorna är nycklar för att ge människor i utanförskap möjligheten till ett enkelt första steg tillbaka in på arbetsmarknaden.
- Kulturen fyller en viktig roll i ett välmående, fritt och öppet samhälle där människor trivs. Kulturen skapar idéutbyte och mångfald. Kulturen är en stark motor för utveckling och skapande. Regionen har därför en viktig uppgift att se till att alla kan ta del av kultur och vara med och skapa, oavsett, bakgrund eller funktionsnedsättning.

LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR PERSONALPOLITIK

Personalen är Region Gävleborgs viktigaste resurs. Hur väl Region Gävleborgs roll som arbetsgivare sköts återspeglas i hur personalen trivs och hur stor personalomsättningen är. Utmaningen med kompetensförsörjning kommer under överskådlig tid vara en av regionens tuffaste utmaningar.

- Ett mål ska införas om max 25 medarbetare per chef inom Region Gävleborg.
- Det ska bli obligatoriskt i chefsutbildningarna att det ingår tjänstgöring bland regionens egna verksamheter i första linjen.
- För att säkra den kort- och långsiktiga försörjningen av allmänläkare, barnläkare och geriatriker till primärvården ska samtliga hälsocentraler erbjudas ST-utbildningsplatser samt att antalet utbildningsplatser succesivt byggs ut.
- Regionen ska genomföra en långsiktig satsning för att få medarbetare över 60 år att orka arbeta/stanna längre, genom karriär- och kompetensutveckling samt fördubblat friskvårdsbidrag.

- Regionen ska aktivt arbeta för att personal i vården ska slippa utföra angiveri av papperslösa som söker vård eller andra liknande uppgifter som ligger utanför uppdraget att bota och lindra.

KOMPETENSFÖRSÖRJA ARBETSMARKNADEN

Region Gävleborgs roll är att se helheten inom kompetensförsörjning och arbeta för att alla aktörer och insatser samverkar för att nå bäst effekt. Det krävs ett stärkt regionalt ledarskap för att möjliggöra en effektivare och starkare samverkan mellan arbetsgivare och olika utbildningsaktörer från grundskola till högskola.

- Regionen ska genom studieförbund och folkhögskolor arbeta för att underlätta för de som av olika anledningar har ofullständiga betyg från grundskolan eller gymnasiet.
- Regionens tre folkhögskolor i Bollnäs, Forsa och Västerberg ska värnas och utvecklas.
- Antalet utbildningsplatser på våra tre folkhögskolor ska bibehållas när det gäller allmän kurs i syfte att öka möjligheterna att få de som inte har fullständiga betyg.
- För att fler ska få jobb måste vi förbättra möjligheterna att byta karriär under livets gång. Därför behöver resurserna till vuxenutbildningen öka och effektiviseras. Dessutom behöver det satsas på de som vill vidareutbilda sig inom de bristyrken som näringslivet och det offentliga identifierat.
- Utveckla strukturen för kompetensdialoger, med syfte att Region Gävleborg ska ta ett tydligare regionalt ledarskap i frågorna och stärka arbetet i länet med kompetensförsörjning.
- Studieförbundens verksamhet behöver erhålla rimligt stöd för sin verksamhet och riktade IOP-partnerskap behöver tillskapas för att länets kompetensförsörjning ska fungera och utanförskapet elimineras.

KULTUR, CIVILSAMHÄLLE OCH DEMOKRATI

Kultur är starkt kopplat till demokrati. Inkludering i kulturlivet och kulturskapande bidrar till känslan av samhörighet och kan belysa skeende av samhällsförändringar. Detta i sig skapar tillit medborgare emellan. Tillit är viktigt i ett demokratiskt samhälle och är viktigt för en människas välmående. Kulturens betydelse för demokratin är mer tydlig idag än den varit på lång tid.

- Gävleborgs län ska ha ett rikt och brett kulturliv som är tillgängligt i länets alla delar. Eventuell politisk styrning av kulturen ska ske på "armlängds avstånd".
- Barn och ungas tillgång till kultur och eget skapande ska prioriteras.

- Kulturskolan är en viktig del av barns utbildning. Regionen ska ha en samordnande roll för de kommunala kulturskolorna så att det ska finnas en kulturskola med bredd i varje kommun.
- Förutsättningarna för de kulturella och kreativa näringarna i regionen behöver stärkas. Med hjälp av de utvecklingsmedel som regionen förfogar över ska Region Gävleborg bidra till att fler kulturskapare kan försörja sig på sitt skapande.

BUDGETFÖRSLAG

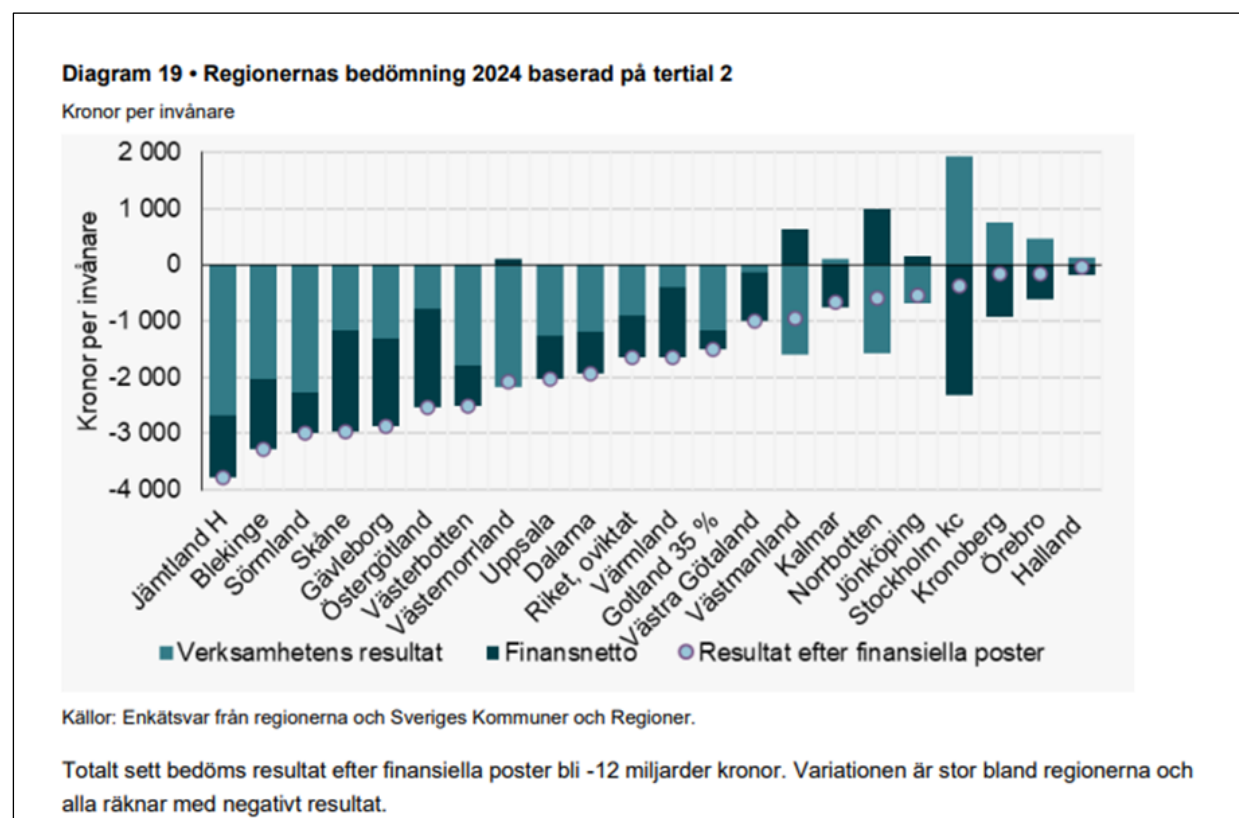
DEN EKONOMISKA SITUATIONEN FÖR LANDETS REGIONER

”För andra året i rad räknar alla regioner med negativt resultat och sammantaget bedöms resultatet bli -12 miljarder kronor. Den enskilt viktigaste förklaringen är höga pensionskostnader som beror på inflationen. Det pågår ett omfattande arbete med att anpassa kostnaderna till de långsiktiga förutsättningarna som bland annat innebär att se över bemanningen och även minska användningen av hyrpersonal. Om regionerna lyckas med anpassningen finns förutsättningar för ett ekonomiskt resultat runt två procent av skatter och bidrag inom ett par år. Hälso- och sjukvården är under ständig utveckling och nya läkemedel och behandlingar har över tid ökat överlevnaden i svåra sjukdomar

Fortsatt kärvt läge.

Även 2024 ser årets resultat ut att bli svagt, cirka -12 miljarder kronor. Det är dock något bättre än regionerna har budgeterat. Många regioner vittnar om att det pågår arbete med tuffa åtgärdsplaner för verksamheter med underskott. Många effektiviseringsåtgärder tar tid att genomföra och får genomslag successivt och full effekt uppnås först efter något år”

- Från SKR:S ekonomirapport i oktober 2024

EN LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR EKONOMI OCH VERKSAMHET FÖR REGION GÄVLEBORG

Region Gävleborg har ett tufft ekonomiskt läge. 2023 blev resultatet minus 367 miljoner kronor och prognosen för år 2024 ser ut att hamna på minus 825 miljoner kronor. Minusresultatet måste hanteras över tid och kommer påverka många budgetar framöver.

Samtidigt som regionen befinner sig i den tuffaste ekonomiska situationen någonsin så finns det fler problem framåt. Den demografiska utmaningen kvarstår och utmaningen med att hitta arbetskraft med rätt kompetens tilltar. Arbetslösheten ökar och antalet konkurser i landet blir fler. Andelen unga som lämnar grundskolan med ofullständiga betyg ökar och miljö- och klimathotet tilltar samt en rad fler utmaningar gör det svårt att ställa hållbara prognoser.

Att komma till rätta med de ekonomiska underskotten kommer att behöva ske med långsiktighet och planering. Annars riskerar verksamheter och medborgare i Regionen att drabbas onödigt hårt. Centerpartiet lägger en budget för 2025 som ligger i linje med de beslutade "Budget och planförutsättningar 2025-2027" som regionstyrelsen antog den 4 juni 2024. Däremot delar Centerpartiet inte det antagna beslutet att regionen har ekonomisk balans 2026 i enlighet med den plan regionstyrelsen antog.

Centerpartiet anser att "Budget och planförutsättningar 2024-2026" som antogs av regionstyrelsen 2023-06-13 med ett minusresultat för 2026 med närmare 100 miljoner stämmer bättre överens med verkligheten och de utmaningar vi står inför än de budget och planförutsättningar som antogs på RS den 4/6-2024.

I tabell 1, Ekonomiska planförutsättningar 2025-2027 så ser Centerpartiet att årets resultat, % nettokostnaden för 2026 ska ligga på minus 2,5%

REGION GÄVLEBORG BEHÖVER:

- Arbeta med ett långsiktigt fokus på ekonomin. Både för att möta dagens ekonomiska problem och de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna i regionen.
- Analysera, planera och genomföra åtgärder för infrastrukturinvesteringar och klimatanpassningen, på både kort och lång sikt.
- Klara kompetensförsörjningsutmaningen genom att minimera administrativt arbete, se över struktur och organisering med fokus på task shifting samt med hjälp av digitala tekniker, metoder och verktyg ställa om verksamheten.
- Fastslå målsättningen att ha ekonomin i balans till år 2027. I det ekonomiska läge Region Gävleborg befinner sig i behöver både nödvändiga åtgärder vidtas samt nyttjande av den under åren uppbyggda resultatutjämningsreserven, RUR:en.
- Tillitsstyrning skall vara centralt för att minska detaljstyrning och administration. Lösningar behöver tas fram för möjligheter för en kraftig minskad personalomsättningen.

RIKTLINJER FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

I kommunallagen anges att regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Ett resultat, enligt god ekonomisk hushållning, är en resultatnivå som långsiktigt konsoliderar ekonomin, vilket bland annat innebär att budgeten över tid ska upprättas så intäkterna överstiger kostnaderna samt att regionens förmögenhet inte ska förbrukas för täckande av löpande behov. Syftet med ett positivt resultat är att generera kassaflöde för att bland annat täcka investeringsutgifter och pensionsutbetalningar samt att inflationssäkra det egna kapitalet. Ekonomin ska dessutom vara långsiktigt hållbar och klara svängningar i konjunkturen.

Som riktlinjer för god ekonomisk hushållning fastställer regionfullmäktige årligen långsiktiga finansiella mål för verksamheten. Dessa omfattar såväl ekonomiskt resultat som ekonomisk ställning. Eftersom Region Gävleborg har inrättat en resultatutjämningsreserv innefattar riktlinjerna även hanteringen av den.

Fullmäktige ger också anvisningar om hur uppföljning och rapportering av styrelsen och nämnder ska göras samt fastställer direktiv för pensionsfond och finansförvaltning.

SKATTESATS

Skattesatsen för 2023 är 11,51 kronor. Budgeten för 2024 och planen för 2025 – 2026 är upprättad utifrån oförändrad skattesats, det vill säga 11,51 kronor.

EKONOMISK PLANERING 2025 – 2027 (Tabell 1)

(Antagna Budget- och planeringsförutsättningar 2025–2027 vid regionstyrelsen den 4/6 2024)

I "Ekonomisk planering 2025-2027" (tabell 1) så anser Centerpartiet att i raden "årets resultat, % nettokostnaden" för Plan 2026 torde ligga på 2,5% i jämförelse med den antagna "Budget- och planförutsättningar 2025-2027 från den 4/6 -2024

Tabell 1:

Ekonomisk planering 2025 – 2027						
Den ekonomiska planen för perioden bygger på följande förutsättningar:						
Årlig procentuell förändring	Utfall 2023	Budget 2024	Prognos 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Skattesats, kronor	11,51	11,51	11,51	11,51	11,51	11,51
Skatteintäkter, utjämning, generella statsbidr	4,6%	3,3%	5,1%	1,7%	3,0%	3,0%
Årets resultat, % av nettokostnaden	-2,7%	-3,1%	-6,7%	-2,4%	2,5%	0,0%
Nettokostnadsutveckling*	13,1%	-0,6%	5,1%	-0,4%	1,2%	2,3%
Prisutveckling LPIK inklusive pensioner	8,0%	4,3%	4,3%	1,4%	1,1%	4,0%
Prisutveckling LPIK exklusive pensioner	4,0%	3,6%	3,5%	3,2%	3,0%	3,1%
Budgetramar, uppräknin**						
- Regionstyrelse	-	3,3%	-	3,7%	2,0%	3,0%
<i>varav Hälsoval</i>	-	4,5%	-	4,2%	4,0%	3,5%
<i>varav tandvård</i>	-	2,5%	-	4,2%	4,0%	3,5%
<i>varav påverkbar verksamhet</i>	-	-2,0%	-	2,0%	2,0%	1,5%
<i>varav övrigt</i>	-	2,5%	-	2,2%	2,0%	1,5%
- Hälso- och sjukvårdsnämnd	-	4,5%	-	4,2%	4,0%	3,5%
- Hållbarhetsnämnd	-	3,0%	-	2,2%	2,0%	1,5%
- Kultur- och kompetensnämnd	-	2,0%	-	1,5%	2,0%	1,5%
- Patientnämnd	-	1,7%	-	1,6%	2,0%	1,5%
- Pensioner och interna räntor	-	15,3%	-	-54,0%	26,3%	-23,6%

*) Plan 2025 jämfört med budget 2024 5,3%.

**) Den procentuella uppräknin 2025 är beräknad utifrån budget 2024. Den sammanlagda ramförändringen är 5,3%. Patientnämndens uppräknin är 2,2%, men när det belopp uppräknin motsvarar avrundas till mnkr med en decimal avviker den procentuella uppräknin från den angivna procentsatsen. Företagshälsovårdsnämnden och hjälpmedelsnämnden är intäktsfinansierade. Revisorernas uppräknin föreslås av regionfullmäktiges presidium.

EKONOMISKA PLANERINGSRAMAR 2025 (Tabell 2)

(Antagna Budget- och planeringsförutsättningar 2025–2027 vid regionstyrelsen den 4/6 2024)

Posterna avseende Regionstyrelsen samt Hälso- och sjukvårdsnämnden i kolumnen Övriga tillskott Regionstyrelsen (57.4 mnkr) samt övriga tillskott Hälso- och sjukvårdsnämnden (335 mnkr) fördelas det på följande sätt;

350 mnkr till Hälso- och sjukvårdsnämnden för arbetet med god och nära vård, 35,5 mnkr ligger kvar i Regionstyrelsen på kolumnen övriga tillskott, vara 10 mnkr öronmärks till fastighetsförvaltning.

5 mnkr till Hållbarhetsnämnden för att utveckla den anropsstyrda kollektivtrafiken
2 mnkr till Kultur- och kompetensnämnden till kultur och folkbildning

(Antas denna fördelning medför det förändringar i tabell 1)

Tabell 2:

Styrelse/nämnd, mnkr	Budget 2024	Planeringsram 2025	Verksamhets- förändring	Upp- räkning	Övriga tillskott	Uppräk- ning(%) *
Regionstyrelse	2 826,0	2 997,3	1,1	104,8	65,4	3,7%
varav Hälsoval	1 839,6	1 924,9	-	77,3	8,0	4,2%
varav tandvård	220,8	230,1	-	9,3	-	4,2%
varav övrigt	765,6	842,3	1,1	18,2	57,4	2,4%
Hälso- och sjukvårdsnämnd	7 487,7	8 137,2	-	314,5	335,0	4,2%
Hållbarhetsnämnd	683,3	697,8	-0,5	15,0	-	2,2%
Kultur- och kompetensnämnd	195,6	198,9	-0,6	2,9	1,0	1,5%
Patientnämnd	6,1	7,0	-	0,1	0,8	1,6%
Företagshälsovårdsnämnd	0,0	0,0	-	0,0	-	-
Hjälpmedelnsnämnd	0,0	0,0	-	0,0	-	-
Revisorer	6,4	6,4	-	0,0	-	0,0%
Pensioner och interna räntor**	495,6	227,8	-	-267,8	-	-54,0%
Kompensation ökad internhyra Framtidsbygget och folkhögskolor	0,0	50,0	-	0,0	50,0	-
Verksamhetens nettokostnader	11 700,7	12 322,4	0,0	169,5	452,2	1,4%

*) Inom regionstyrelsen övrigt påverkbar verksamhet 2,0%, mindre påverkbar verksamhet 2,2% samt ram läkarutbildning och kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvård 4,2%. Patientnämndens uppräknings är 2,2%, men när det belopp uppräknings motsvarar avrundas till mnkr med en decimal avviker den procentuella uppräknings från den angivna procentsatsen. Revisionens uppräknings kommer att beredas av regionfullmäktiges presidium inför höstens budgetbeslut.

PRELIMINÄRA INVESTERINGSRAMAR 2025 – 2027 (Tabell 3)

(Antagna Budget- och planeringsförutsättningar 2025–2027 vid regionstyrelsen den 4/6 2024)

Den preliminära investeringsramen för 2025 uppgår till 1 081 mnkr, varav byggnader 906 mnkr samt övriga investeringar 175 mnkr.

Huvudprincip är att ram för maskiner och inventarier, immateriella anläggningstillgångar samt tillkommande mindre byggnadsinvesteringar avser beslutsmandat och att nivån baseras på budgeterade avskrivningar 2024 uppräknade med LPIK.

Investeringsnivån förutsätter att verksamheten kan bära kapitalkostnaderna samt eventuella ökade driftkostnader. Ramar som baseras på avskrivningar skapar förutsättningar för att kapitalkostnaderna inte ska öka och tränga undan andra behov.

Tabell 3:

mnkr	Utfall 2023	Inv ram 2024	Progno s 2024	Prel Inv ram 2025*	Progno s 2026	Progno s 2027
MASKINER OCH INVENTARIER						
Regionstyrelse	35	45	39	33		
Hälso- och sjukvårdsnämnd	111	108	102	90		
Kultur- och kompetensnämnd	1	5	0	3		
Hjälpmedelsnämnd	44	42	42	34		
Summa maskiner och inventarier	191	200	183	160	162	168
IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR						
Regionstyrelse	9	0	0	15		
Hållbarhetsnämnd	8	10	10	0		
Summa immateriella anläggningstillgångar	17	10	10	15	0	0
Regionstyrelse - finansiella anläggningstillgångar	6	6	6	0	0	0
Regionstyrelse - byggnadsinvesteringar	786	913	701	906	561	712
TOTALT	1 000	1 129	900	1 081	723	880